

עמוס כרמל ◊ בדרך לבית הלבן

קנאה מוקדמת מדי

הפרימיריו של המפלגה הדמוקרטית בארצות־הברית מעוֹר־דרים במקומותינו ביטויי ערגה. "הלוואי עלינו", חוזר ונשמע הפזמון, לנוכח האפשרות הסבירה שההכרעה הסופית תהיה בין שני מועמדים, אשר כל אחד מהם יוצר תקדים מהפכני בקנה מידה אמריקאי: אישה (אפילו אשת נשיא לשעבר) מזה ושחור (אומנם למחצה) מזה.

"הלוואי עלינו", אומר אותו פזמון, גם מפני שהשניים הם סורי ותק בורה הפוליטית הלאומית ונטולי ניסיון בתפקידי דרים ביצועיים. הילואי קלינטון משלימה את כהונתה השנייה בסנאט, ברק אובאמה את הראשונה בלבד – והנה שניהם כבר מתמודדים בריצנית על התפקיד הבכיר ביותר.

הלוואי עלינו? למען הדין, איננו יכולים להיות בחלק אחד של הסרט הזה. בשני חלקים כבר היינו – ולא כולנו נהנינו. בכלל הכבוד הראוי – באמת – לפריצת דרך כמו זו שניקשרת בצבע העור של אובאמה, אין בה שום יסוד להקבלה. עם כל הקיפוחים והעוולות שברשמו לחובת הממסד הפוליטי שלנו לזרותינו, קבוצה אתנית גדולה, למרות עברות ומישוללת זכויות אזרחיות וזכויות פוליטיות גם זמן רב לאחר העברות, לא הייתה כאן אף פעם. לעומת זאת, המוגבלות הגברית על האדוות הממשלה נשבר בישראל עם בחירתה של גור לדה מאיר לתפקיד ב־1969, בימים שהילוארי הצעירה החליטה לעבור מתא הסטודנטים של הרפובליקאים לזה של הדמוקרטים, ועדיין לא חלמה לרוץ לבית הלבן.

קפיצת מדרגה של פוליטיקאי צעיר יחסית (בגילו של אובאמה היום) אל ראש השורה הראשונה כבר הייתה לנו לפני יותר מעשור, כאשר בנימין נתניהו הפך לראש ממשלה – אחרי שתי קרנציות בכנסת

ובלי שום ניסיון כמנכ"ס טריאליו, ואם כבר מדי כרים על סגולות היתר הוא היה גם מאפייני מדי בהק של מועמדי מפילגת העבודה לראשות הממשלה בבחירות ב־2003 וב־2006, ולא התגלה קערובה להציילחה מהסדרתו.

מעבר לכך מתבקש להוכיח למקנאים בפרייטיקה האמריקאית הנוכחית, שהלוואי עלינו אינו יכול לתפוס רק ביחס לקלינטון ולאובאמה לברם. הם מתמודדים כפי שהם מתמודדים כפועל יוצא של שיטה דמוקרטית, שלא ברור לגמרי אם אפשר או מומלץ להעתיק אותה לכאן.

השיטה הזאת היא בראש ובראשונה משטר נשיאותי. אדם אחד נבחר במישרין לעמוד בראש הרשות המבצעת, ומקבל לידיו הרבה מאוד סמכויות. בין השאר הוא ממנה את בית המישפט העליון ואת השרים (שכפופים לו, אחראים רק למשרידיהם ואינם יכולים ליצור רוב ממשלתי נגדו), והוא המפקד העליון על הכוחות המזוינים.

מרגע שנבחר המפלגה ששלחה אותו נעלמת עד הבחירות הבאות. אכן, הוא מוגבל על־ידי חוקה (שאין לנו), והפעיילת שלו בתחומים רבים תלויה באישור של הרשות המחוקקת (שמשקלה הסגולי כבר בהרבה מזה של הכנסת), אבל לאורך כל הקדציה הוא חסין מפני הדהה על רקע פוליטי אבל כישלון ביצועי. הוא חסין גם מפני הבעת אי־אמון של הרשות המחוקקת ומפני מסקנות אישיות של ועדות חקירה. הכיסא שלו איננו גם אם יפגין פיוות מופקרת וטמטום – אם רק לא יסתכן בעבירה פלילית חמורה.

שלא לרבר על כך שהשיטה האמריקאית הצמיתה רק את קלינטון ואובאמה, שניזמנותם הנשיאותית עונדה נגדר הבטחה או ספקולציה. היא סיפקה גם נשיאים רבים, שממרחק הזמן אינם נראים נגדולי המדינאים והקברניטים.

גם על כזה כראי לומר הלוואי עלינו?

אין ספק, מרוב ממשק מרות, שיש בו הרבה כסף והרבה מניפולציות, אבל עדיין אין סיבה להתפעל מן התוצאות הבילתיות ידועות. ■

"צדק חברתי" הוא השם שבחר ארקרי גאדימק להעניק לתנועה שבראשותו.האם "צדק חברתי" הוא האג'נדה האמתית של גאדימק, או שקיימת אג'נדה נסתרת, אחרת? עדיין לא ברור דבר אחד כן ברור: התמיכה ההולכת והגוברת בו לא מעידה רק – כפי שרבים היו מעדיפים לחשוב – על כישרון השיווק העצמי שלו, אלא גם על משהו עמוק הרבה יותר. כן, נוח מאוד לולול במארקי גאדימק, וקל להתנשא על זרותו. אבל חשוב יותר להתבונן בוואקום שמאפשר לו לבילוט כל כך.

מצבו של הצדק החברתי (כלי מרכאות) ביישראל מעולם לא היה גרוע יותר.הפעיים הכי לכליים בין עשירים לעניים התרחבו והגניעו לרמה דרום־אמריקאית. ניצולי שואה רעינים ללחם, מערכת החינוך כושלת, האוניברסיטאות משותקות, מערכת הבריאות חולה ומשאבי הטבע נשדרים מדי עם עלי ירי גורמים כלכליים רבני עוצמה.

אפשר היה להניח שמצב כזה יצימח מנהיגות שתשים לעצמה בראש סדר היום את הטיפול בנושא (ולו רק פנים־מפלגתי?)

אשכול נבו ◊ צדק חברי

כשגאידמק פגש את הוואקום

מבט פנורמי על המרחב הפוליטי הנוכחי מגלה שהצדק החברתי יתום. אנחנו מוצאים שר אוצר לשעבר, שמוניציפלי הגזרות הסרת הרחמים שלו היא שהובילה במידה רבה למצב הנוכחי. במרכז – ראש ממשלה, שמרבר הרבה על חמלה אבל מנעט לחמול, ובמבחן החברתי העיקרי שעמד לפניו – שכיתת המורים – בחר לצאת מהמשא ומתן כ"מנצח" במקום לעשות שינוי אמיתי במערכת שוועות לטלטלה.

ומשמאל – (האם אפשר עדיין לקרוא לה שמאל?) נמצאת מפלגת העבודה. המפלגה שהיקמה (פעם) את המדינה על בסיס ערכים של שוויון וצדק. המפלגה שהייתה (פעם) אחראית לייסודם של ארגוני עובדים ולעיגון זכויותיהם של עובדים. היום – מפלגה עמומה, חסרת זהות, לא ברורה אפילו לעצמה, שבראשה עומד קיד כהרתי, שקולו לא נשמע בעניינים חברתיים, ושכל התנהלותו בומן משברים חברתיים משררת: עונכי, יש לי עניינים חשובים יותר על הראש (עוד רבים פנים־מפלגתי?)

זלמן שובל ◊ שלום קפוא

מה רוצה קהיר

מצרים רואה את עצמה (וגם אחרים עדיין רואים בה) מנהיגת העולם הערבי – וכתוצאה מכך גם נותנת הטון ביחסים בין העולם הערבי לישראל.אולם בשנים האחרונות היא איבדה חלק מביכורתה בתוקט זה לסעודיה, ואולי זו אחת הסיבות לכך שקהיר נוקטת לאחורנה עמדות יותר קיצוניות כלפי ישראל – כדי להתחרות בסעודים ולהצטייר כפחות "גנועה" בשלום עם ישראל.

אך לא רק סעודיה. בניגוד למטרה המוצהרת של וושינגטון להקים "קואליציה של מתונים" נגד איראן, שמצרים אמורה להיות אחת מחוריותיה העיקריות, אנו עדים למאמצים נמרצים מצד קהיר לחלם את יחסיה עם טהרן. ואם כדי ליצור אורירה נוחה לכך צריך לפעמים לנגח את ישראל במילים ובמעשים – מה יותר קל מזה? ואולי מראגי יותר הוא שירידת כהנה של ישראל, מדינית וצבאית, בעיני רוב מדינות העולם, כולל העולם הערבי, בעקבות מלחמת לבנון השנייה הבושלת, והתחושה שישראל תחת הממשלה הנוכחית מתפרקת מעוצמותיה, גרמו כנראה למצרים להתרסן פחות בהתנהגותה כלפי ישראל.

ובכל זאת, היא לראות את הדברים כפרופרייטיים, ולכן תפקידה של הדיפלומטיה הישראלית לקיים מתת לעית הערכות מצב יסודיות לגבי צדקיה עם מדינות אחרות. מבחינה זו מצרים נמצאת כמעט בראש הרשימה. ■

דעות אחרונות

אביעד קליינברג ◊ מילים, מילים

אזרח מזועזע

מי לכל הרוחות אשם בכך שמאזחים בלתי חוקיים נמצאים בשטח, אם לא ממשלת ישראל והעומד בראשה?

"העובדה שהמאזחים הבלתי חוקיים עדיין נמציים בשטח, למרות ששתי הממשלות האחרונות החליטו להוריד אותם – היא מצב מבוהל". יש משהו מדהים בהכרזה הזאת של ראש הממשלה. היא מבטאת תפיסת עולם. אהוד אולמרט הוא צופה מוועזע בספינה שיצאה מרמתה, ולא קברניט שירדיו על ההגה. בענייני מדיניות חוץ הוא מעדיף הורמנוגיות צילום על פני מוחות, ובענייני מדיניות פנים הוא מתספק בהבעת זעזוע.

מי לכל הרוחות אשם בכך שמאזחים בלתי חוקיים נמצאים בשטח, אם לא ממשלת ישראל והעויר קיים והתרכזה רק בהטכס אחד: לִנְבֵּה.

אולי צריך להזכיר גם את ש"ס, מפלגה חב־רתית שהגיעה להישג חברתי נריר בשנה האחר־יונה: בכוחה קשה יותר להשיג לחם אחרי. ואת מרצ, מפלגה שבשנים האחרונות איבדה צניין בהסכמי שכה, הסכמי פנסיה והסכמי פייגוים ותהרכזה רק בהטכס אחד: לִנְבֵּה.

אז עם מה נאשרנו בסיוכינו של דברי? ואוקום. ולותן הוואקום הזה בריוק נכנס ארקרי גאדימק, חתילה נבוכות שפיוה ועתה במפלגה. האם זה האיש שיכול להביא צדק חברתי? לקדם באמת ערכים של חמלה וערבות הדדית? התנהלותו האגרסיבית והקפריזית בבית־ד ירושלים ובעיר לם העסקים, והחשיות הפליליים התלויים ועיר מדים נגדו בארץ ובחו"ל, מעוררים חשש שלא נרמה שהחברה הישראלית – והארגונים האורחיים, המונים עשרות אלפי אנשים, רובם מתגדבים, אשר פועלים ויונם ליליה כדי למנוע קריסו של חברה שמנהיגיה נטשו אותה – ראויים למנהיגות אחרת. מנהיגות עם סדר יום חברתי צריני, מנהיגות שיש לה עניין אמיתי, פנימי, בהיבראת החברה ובעצירת ההתפוררות שלה.

לישראל יש מדיניות כלכלית. ובשאר התיחומים? לא ממש. מצב מבוה, חבל שאין מי שיעשה משהו בעניין. ראש הממשלה למשל. אבל ראש הממשלה מסתפק במילים. הוא באלמנט שלו בסייטחון, זה ומעורר את רפלקס התמייטחון.

60 לישראל ||| השנה הראשונה

ירושלים, 1949. ילדים משחקים בשטח ההפקך מול שער יפו. צילום: זוד רובינגר

אריאל רובינשטיין ◊ יונגדר

הדרמטיזציה של הטרויויאליות

בערב ה־30 בינואר ייצערו חיינו מלכת, תנויות הפיסטוקים יתרוקנו, עם ישראל מוקן ועד טף יודפוף לדעת בין הערוצים וייתקל בכלום ביהודי יקר בשם אליהו ויוגדר, שיקרא בקול מוגזטוני וב־מבטא של שופט בדימוס את עיקרי הדין והחשיון של "הוועדה לכדיקת אירועי המערכה בל־בנון 2006".

קודם לכן, בשעה 17:00 של אותו יום, ימסור אליהו ויוגדר לראש ממשלה נרגש ספר עיב־כרס. ראש הממשלה ודה לו ב"כנות ובחמימות" וישב

חו על עבודתה המופלאה של הוועדה. הטקס ייתן את האות לאורגיה של טרויויאליות. פרשנים פיריטיים יקבלו שעות נוספות כדי לרון בשאלה איך זה שיש להם כל כך הרבה מה לומר על שום דבר. הפגנות ספונטניות של ותיקי תנועות המחאה הזדורותיהם יחסמו רחוב ללא מוצא. תבוא ערדה לחיים רמון, שבגופת צופים יוכיח שהרו"ח מנקה את אולמרט מכל אחריות.

פוליטיקאים שלא יקראו את הרו"ח (ואני לא ממש אחים אותם) יאיצו באולמרט להחפסטר כך ייפרק המשת התיאטרלי שוועדת ויוגדר בונה בכישרון של "כוכב נולד" לקראת הרגע בו תרעד הארשון המערכת הפוליטית תזועזע ובת קול תצא ותגלה את אווננו לדעת את האמת, את כל האמת ואך ורק את האמת שכולם יודעים.

יש שתי דרכים לטפל במנהיג שהנהיג מלחמה

מיוותרת וכו־שלת, האחת, לפטרו אל־תה השנייה, להכיר כעובד שהמנהיגים עושים משיגים ולומדים מטי עויותיהם, ול־כך עדיף שראש ממשלה שנכשל דו כדי להיכשל פחות בהודמנות הבאה. שתי הגיית שות לגיטימיות וההכרעה ביניהן היא עניין למערכת הפוליטית ול־קלפי ולא לוועדת חקירה. ועדת ויוגדר אינה יותר מקבוצה מקרית של חמישה מנכבדי העדה, שהתבקש לתוות דעתם בנושא. לדעתם יש משקל כמו לדיע את אחרוני הארוחים.

יש לרובנו נטייה לקחת בריצנות מוגזמת את מה שאנחנו עושים. חברי ועדת ויוגדר בטח חושבים שעם שמוהו חשוב בשמונה עשר החודשים היקי רים שיבזבזו. אני לא מאמין שיש משהו ברו"ח שהם עצמם לא יכלו לכתוב כבר בספטמבר 2006. אם יש לוועדה מה להגיד שלא היה כתוב בעיתון לפני שנה, למה זקוקים חברה לדרמטיזציה ולעורף פורמליות? אני יודע שהדרמה מעלה את הרייטינג ושהמחויטות משרה תחושת רצינות. אבל האם אין ברו"ח מספיק תוכן כדי שמילותיו ידברו בעד עצמן?

או יש לי הצעה אליך, אליהו ויוגדרה הרם טל־פון ללשכת ראש הממשלה. שאל אותם על כתיבת הדואר האלקטרוני שלהם. הפתע אותם ושלח את הרו"ח בדואר אלקטרוני ממש מחו בבוקה. חכה שעה ובקש מאיש המשכבים להעלות את הקובץ לא־תר הוועדה. אם אתה רוצה להיות ממש הביבי, פתח חשבון ב־FACEBOOK ושים את הרו"ח על ה"קיר".

מהר מאוד יהיו לך המון "חברים".

ואם אתה פורמליסט מושבע, גש מחר לסניף ההואר הקרוב ושלח את הרו"ח בדואר רשום והוהיה אל תשכה לבקש קבלה. כך תושיע את עם ישראל מברמה מיותרת, שכבה אתה עתיד להיות כוכב של עה קלה בלבד, במרם השאלה "מי עמד בראש ועדת ויוגדר" תחליף בחידוני טרויואלה את השאלה "כמה ימים נמשכה מלחמת ששת הימים". השאלה מה כתוב ברו"ח עולהה להתברר כעוד יותר טרויויאלית. ■

יריעות אחרונות |

יום שלישי, ח' בשבט תשס"ח 15.1.2008

24 יריעות אחרונות |

^[1] כל הזכיות ששורות ליריעות אחרונות בע"מ © לתקתי, לופיץ, לפעל, לעלם, לזרעם, לאסון מאגרי מיעד, לשוד בדרך כלשהי (נכבד, בדפוס או במדיה אחרת) – וכל אנשי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – חלק לשלום ולעיון (לבות מסקט, אוריום, צילום, מוחות, סמות, סריקה) מן בונטה סקסטואלית וכן בדפים מעובדים, לכות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב ממחסיא לאר ידועות אחרונות בע"מ